

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ФІНАНСОВЕ ПРАВО У ХХІ СТОРІЧЧІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (частина I)

*Збірник наукових праць
за матеріалами Міжнародної
науково-практичної конференції
до 10-річчя наукової установи*

КИЇВ • АЛЕРТА • 2011

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Науково-дослідного інституту
фінансового права (рішення № 4 від 20.09.2011 р.)*

Редакційна колегія: Мельник П. В., д.е.н., професор; Воронова Л. К., д.ю.н., професор; Кучерявенко М. П., д.ю.н., професор; Тарангул Л. Л., д.е.н., професор; Солдатенко О. В., д.ю.н., доцент, с.н.с.; Пришва Н. Ю., д.ю.н., професор; Матвійчук А. В., д.е.н., доцент; Криницький І. Є., д.ю.н., доцент, с.н.с.; Монаєнко А. О., д.ю.н., доцент; Антипов В. І., к.ю.н., професор; Заруба П. І., к.ю.н., с.н.с.; Федчук С. І., к.ю.н.

341 **Фінансове право у XXI сторіччі : здобутки та перспективи** : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 5–6 жовтня 2011 року. Ч.І. / НДІ фінансового права. – К. : АЛЕРТА, 2011. – ** с.

ISBN ***

У збірнику вміщені тези доповідей і наукові статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції „Фінансове право у XXI сторіччі: здобутки та перспективи”. Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників судових та правоохоронних органів та суб’єктів підприємницької діяльності.

**Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладена на авторів.**

УДК 347.73(063)
ББК 67.302я431

© Науково-дослідний інститут
фінансового права, 2011
© Видавництво «Алерта», 2011

ISBN ***

Зміст

СЕКЦІЯ № 1. НАУКА ФІНАНСОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Соотношение финансового и таможенного права в условиях глобализации.....	7
Наука фінансового права в умовах глобалізації.....	15
Навчальна дисципліна «податковий процес»: шляхи подальшої еволюції.....	19
Определяющая целевая направленность развития науки финансового права в XXI веке в условиях глобализации.....	23
История развития правовых основ формирования финансовой базы местного самоуправления в россии	27

СЕКЦІЯ № 2. «КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПРАВА У XXI СТОРІЧЧІ»

Вплив глобалізації на розвиток фінансового права.....	31
Фінансова безпека України в умовах глобалізації.....	35
Окремі аспекти фінансової діяльності держави та місцевих органів влади	40
Актуальні питання митних відносин: фінансово-правовий аспект.....	44
Фінансова система як предмет дослідження науки фінансового права: дискусійні питання.....	47
Финансово-правовое регулирование фондов компенсационных выплат	54
Проблемні питання сприйняття валютного права України.....	58
Проблеми визначення правової природи деяких зобов’язань у сучасний період... Розвитку фінансового права.....	61

СЕКЦІЯ № 3. «ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВИХОДУ З ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ»

Особенности правового регулирования финансирования будівництва в Україні	65
Принципи організації бюджетного процесу України.....	69
Сучасний стан функціонування та проблеми правового регулювання бюджетної системи України	73
Правове забезпечення архітектоніки фінансової політики.....	77
Правова природа державного примусу у бюджетних відносинах	81

ЄС. Остання реформа у сфері бюджетного регулювання, здійснена Лісабонським договором, покликана вдосконалити регулювання фінансово-правових відносин у Євросоюзі з метою забезпечення узгодженого, автономного і самодостатнього фінансування ЄС.

Список використаної літератури

1. Сутковая У. А. Укріплення фінансів місцевих бюджетів шляхом реформування системи оподаткування України [Електронний ресурс] / У. А. Сутковая, С. В. Чимирис. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>
2. Міхєєнко Т. В. Формування доходів місцевих бюджетів / Т. В. Міхєєнко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12 (66). – С. 39–44.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 06.11.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036.
4. Онищенко В. О. Європейський досвід формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування / В. О. Онищенко, Т. О. Паутова // Економіка та управління національним господарством. – 2009. – № 4 (23). – С. 36–41.

*Чернадчук В. Д.,
д.ю.н., доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
та банківського права,
Українська академія банківської справи
Національного банку України*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У БЮДЖЕТНОМУ ПРАВІ

Бюджетно-правові норми, закріплюючи правила поведінки суб'єктів бюджетних правовідносин, неспроможні самостійно спричинити їх виникнення, зміну чи припинення. Вони є встановленою можливістю, а точніше, передумовами виникнення та розвитку бюджетних правовідносин, реальне їх виникнення, зміна та припинення можливі лише за наявності юридичних фактів.

Юридичні факти в теорії права досліджувалися у працях С. С. Алексєєва, С. М. Братуся, В. П. Грибанова, О. С. Іоффе, В. Б. Ісакова, С. Ф. Кечек'яна, О. О. Красавчикова, Ю. К. Толстого, Р. Й. Халфіної та інших. У теорії фінансового права юридичні факти розглядалися у роботах Л. К. Воронової, М. В. Карасьової, Ю. О. Крохіної, М. П. Кучерявенка, Н. І. Хімичевої та ін. У працях цих науковців юридичні факти досліджуються як самостійні елементи правової реальності (дійсності), а також у механізмі правового регулювання суспільних відносин.

Незважаючи на численність наукових праць, присвячених проблематиці юридичних фактів, вона не втратила наукового інтересу внаслідок її актуальності та багатоаспектності, а також процесу накопичення нових знань, що спонукає дослідників до уточнення, а в деяких випадках і перегляду тих чи інших підходів при з'ясуванні механізму правового регулювання суспільних відносин і розвитку правовідносин.

Юридичні факти у бюджетному праві виконують такі функції:

– правоустановчу, сутність якої полягає у заснуванні бюджетних правовідносин відповідно до умов, визначених гіпотезою бюджетно-правової норми шляхом трансформації встановленої правової моделі правовідносин у реальні бюджетні правовідносини;

– конструктивну, зміст якої становить у конструювання моделі бюджетних правовідносин, залежно від різних обставин і втілення цієї конструкції у бюджетну діяльність;

– гарантійну, сутність якої полягає у забезпеченні розвитку регулятивних бюджетних правовідносин, а у випадку відхилень – застосування заходів впливу щодо приведення бюджетних правовідносин у відповідність до встановленої бюджетно-правовими нормами моделі;

– інформаційну, зміст якої визначається доведенням до свідомості суб'єктів бюджетного права тих обставин, які призводять до юридичних наслідків, у їх однаковому розумінні та формуванні правосвідомості суб'єктів бюджетного права;

– прогностичну функцію, сутність якої полягає у тому, що суб'єкт бюджетного права з високим ступенем імовірності може передбачити ті наслідки, які можуть настати, якщо він своїми діями матеріалізує нормативну модель юридичного факту.

Оскільки юридичні факти є сукупністю різних обставин, які мають різне правове значення та конструкцію, то виникає потреба у їх класифікації. Науково обґрунтована класифікація юридичних фактів дозволить розширити наші уявлення про них, сприятиме більш глибокому розумінню їх ролі, значення та місця в механізмі розвитку бюджетних правовідносин, дозволить викрити недоліки в їх нормативному закріпленні та вирішити ряд інших проблемних питань. За критерієм періодичності дії можна виділити юридичні факти однократної дії, юридичні факти періодичної дії та юридичні факти випадкової дії.

Юридичними фактами однократної дії мають визнаватися обставини, з якими бюджетно-правова норма пов'язує виникнення, зміну чи припинення бюджетних правовідносин у конкретному випадку.

Юридичними фактами періодичної дії мають визнаватися обставини, з якими бюджетно-правова норма пов'язує періодичне виникнення, зміну чи припинення бюджетних правовідносин. Такими обставинами є, зокрема, подання місячної звітності про виконання бюджету. Подання звітності у встановлений строк припиняє бюджетні правовідносини, які знову виникають, але вже в наступному звітному

періоді, неподання її у встановлений строк є підставою виникнення охоронних бюджетних правовідносин.

Юридичними фактами випадкової дії мають визнаватися обставини, з якими бюджетно-правова норма пов'язує можливість (імовірність) виникнення, зміни чи припинення бюджетних правовідносин.

Дискусійним є питання щодо місця юридичних фактів-станів у класифікації юридичних фактів. У бюджетному праві юридичні факти-стани є визнаними уповноваженим суб'єктом, тривалими, безперервними особливими обставинами, що зумовлені вольовими діями суб'єктів або такі, що виникли поза їх волі і породжують правові наслідки.

До юридичних фактів-подій мають бути віднесені строки [1, с. 174], натомість В. Б. Ісаков відносить їх до таких юридичних фактів, які можуть бути лише елементами юридичного складу [2, с. 21–22].

Досить цікавою щодо строків є думка С. А. Зінченка про те, що всі правові явища виникають, розвиваються та припиняються в координатах часу і простору. Словосполучення, пов'язані зі строками, є не строками як такими, а тим чи іншим правом, його елементами, структурованими різним строком у координатах часу, інтерпретованим законодавцем. У зв'язку з цим, вважає автор, час не можна віднести до юридичних фактів, він стосується всієї системи права та її елементів, у тому числі й юридичних фактів, але тільки за своїм призначенням [3, с. 29–30].

На нашу думку, у бюджетному праві строки потрібно розглядати у подвійному значенні, по-перше, як події, що у поєднанні із діями суб'єктів є підставами виникнення, зміни чи припинення бюджетних правовідносин, і, по-друге, як часовий вимір виникнення, припинення чи поновлення суб'єктивного бюджетного права чи обов'язку.

Для бюджетного права характерною особливістю можна визнати наявність так званих «розрахункових» юридичних фактів. У широкому розумінні ними є розрахункові показники, коефіцієнти, індекси, які розраховуються на підставі первинних фактичних обставин і є підставою для виникнення та/або реалізації суб'єктивного бюджетного правообов'язку. Вони мають бути юридично надійними, що залежить від якості вихідної інформації та прийнятої методики розрахунків, а також мають бути пов'язаними із кінцевим результатом бюджетної діяльності. Розрахунковими юридичними фактами, на нашу думку, потрібно визнати соціально-економічні обставини, зумовлені

станом бюджетної діяльності, показниками виконання бюджетів, настання яких є підставою для прийняття відповідних нормативних актів, якими змінюються показники чинних актів про бюджети. У правовідносинах виконання бюджету розрахункові юридичні факти є підставою виникнення нормотворчих бюджетних правовідносин, об'єкт яких (акт про внесення змін до чинного акта про бюджет) є передумовою зміни правовідносин виконання бюджету.

Підсумовуючи наведені міркування, юридичні факти у бюджетному праві можна охарактеризувати як нормативно закріплені явища об'єктивної реальності, що створюють перехід від бюджетно-правової моделі до бюджетних правовідносин і виконують правоустановчу, конструктивну, гарантійну, інформаційну та прогностичну функції.

Список використаної літератури

1. Карасева М. В. Финансовое правоотношение / Карасева М. В. – М. : НОРМА, 2001. – 288 с.
2. Исаков В. Б. Юридические факты в советском праве / Исаков В. Б. – М. : Юрид. лит., 1984. – 144 с.
3. Зинченко С. А. Юридические факты в механизме правового регулирования : [монография] / Зинченко С. А. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 152 с.

*Чернадчук О. В.,
асистент кафедри адміністративного,
господарського
права та фінансово-економічної безпеки,
Сумський державний університет*

ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКОНУ ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ

Особливе місце серед бюджетних нормативно-правових актів посідає закон про державний бюджет України. Актуальні питання предмета правового регулювання зазначеного закону все ще залишаються поза увагою науковців, хоча окремі їх аспекти розглядалися у працях Л. К. Воронової, М. В. Карасьової, Ю. О. Крохіної, В. Д. Чернадчука та інших.

Закон про державний бюджет не містить у собі нормативно встановленої сфери його правового регулювання або предмета, на відміну від інших законів, проте предмет його правового регулювання визначено БК України. У підтримку важливості визначення предмета правового регулювання закону про бюджет можна навести аналіз БК України (в редакції від 21.06.2001 р.) [1]. Так, у попередній редакції БК України були відсутні положення, що визначали б предмет правового регулювання, хоча ст. 38 БК України встановлювався перелік того, що мав визначати цей закон. Логічно було би припустити, що саме ця норма опосередковано окреслювала межі правового регулювання закону, хоча і певною мірою визначала його зміст. На перший погляд здається, що це не викликало жодних суперечностей: є обов'язковий перелік показників, що повинні міститися у законі, і відсутність хоча б однієї з цих вимог може призвести до негативних наслідків, що і зумовлювало їх обов'язковість. Застосовуючи норму ст. 38 БК України законодавець не обмежений виключним переліком змісту закону.